

Є. А. Олефір

Основні теоретико-методологічні аспекти адаптації банківської системи до особливостей фінансово-економічного простору: її сутність, види та форми

Розглянуто сутність поняття «адаптація банківської системи» до особливостей фінансово-економічного простору, наведено класифікацію видів адаптації за різними ознаками та виокремлено ті види адаптації банківської системи, застосування яких буде найдоцільніше за певного стану економіки (піднесення, спаду). Розглянуто форми адаптації, які реалізуються через відповідні способи як на рівні центрального банку, так і самих комерційних банків. З'ясовано, що ефективність процесу адаптації банківської системи залежить від обрання відповідної форми, способу, методу, дотримання принципів проведення адаптації та оптимальності при розробці заходів, врахування діючих важелів, рівня адаптивності системи, особливостей фінансово-економічного простору та ризику неадаптації.

Ключові слова: адаптація банківської системи, види, форми та способи адаптації, методи адаптації, стан економіки, фінансово-економічний простір.

Сьогодні економісти і фінансисти досить часто обговорюють питання стосовно адаптації банків і банківської системи загалом. Навіть у науковій літературі можна знайти ці поняття, проте вживаються вони лише в контексті речень, наприклад, пристосування до законодавства, вимог Європейського Союзу, Базельського комітету, до нових умов, до невизначеного середовища. При цьому трактування понять ніхто з учених не дає, відсутній також і механізм адаптації банківської системи до особливостей фінансово-економічного простору (в умовах піднесення та спаду економіки). В основному, коли мова йде про адаптацію, то розуміють розробку та реалізацію певних заходів, які допоможуть «вижити». Хоча досвід діяльності банківських систем розвинених країн показує, що цього замало для того, щоб стати конкурентоспроможним, потрібні активні дії, які б давали стимул для розвитку.

Значний внесок у розвиток теоретико-методологічних засад поняття «адаптація підприємства» зробили зарубіжні дослідники: І. Адізес [1], Ван Юа, Чжао Джабо, Х. С. Брунс, Пол Р. Карлайл [2], М. Десаї [3], К. Мейер, Д. Стен [4], Д. Тіс, Г. Пісано [5], Г. Хемел, К. Прахалад, Г. Томас, Д. О'Ніл [6]. Серед вітчизняних науковців вагомий вклад у розробку теоретичних положень зробили Г. М. Азаренкова [7], Н. В. Білошкурська [8], І. І. Грибик [9], О. М. Колодіна [10], Ж. Л. Крисько [11], Т. В. Олійник [12], К. Є. Орлова [13], В. М. Ячменьова, З. О. Османова [14]. Але при цьому питання стосовно вивчення адаптації банківської системи до особливостей фінансово-економічного простору (піднесення, спаду економіки) не розглядалося.

У зв'язку зі зазначеним метою статті є теоретико-методологічне обґрунтування основних аспектів адаптації банківської системи до особливостей фінансово-економічного простору з виокремленням тих видів адаптації, які будуть найдоцільнішими за певного стану економіки.

Уперше спробу сформулювати визначення «адаптація банківської системи» зробила Г. Т. Карчева [15], яка у своїй праці з'ясувала, що адаптація банківської системи до змін зовнішнього і внутрішнього середовища – це можливість цілеспрямованої зміни її параметрів, структури і властивостей для збереження своєї стійкості, процес пристосування її структури шляхом здійснення прогресивних структурних змін і відповідного вдосконалення функцій до збуджуючих впливів внутрішнього середовища та/або внутрішніх змін, що призводять до підвищення ефективності функціонування банківської системи та забезпечує досягнення

© Є. А. Олефір, 2015.

поставлених цілей. З одного боку, трактування є повним, оскільки визначає, «що» змінюємо, «яким способом», «до чого» пристосовуємо, вказується мета та результат. Проте, з другого боку, зміст цього поняття краще розкриває дефініцію «адаптивного управління банківською системою», оскільки розпочинається «цілеспрямованою зміною», а результатом є досягнення поставлених цілей.

Таким чином, зважаючи на актуальність розвитку теоретико-методологічних засад названої дефініції, з урахуванням глобалізації, перебудови економіки відповідно до міжнародного досвіду та реформування банківської системи виникає необхідність сформулювати власне визначення «адаптації банківської системи».

На нашу думку, адаптація банківської системи – це процес її пристосування до особливостей фінансово-економічного простору, пов'язаний зі змінами параметрів, властивостей, структури, удосконаленням функцій для виживання, підвищення ефективності функціонування та розвитку, що в результаті забезпечить зростання її конкурентоспроможності. Наочно цей процес можна представити у вигляді структурно-логічної схеми (рис. 1).

На нашу думку, вивчати процеси адаптації банківської системи доцільно саме у фінансово-економічному просторі, особливості якого й визначаються

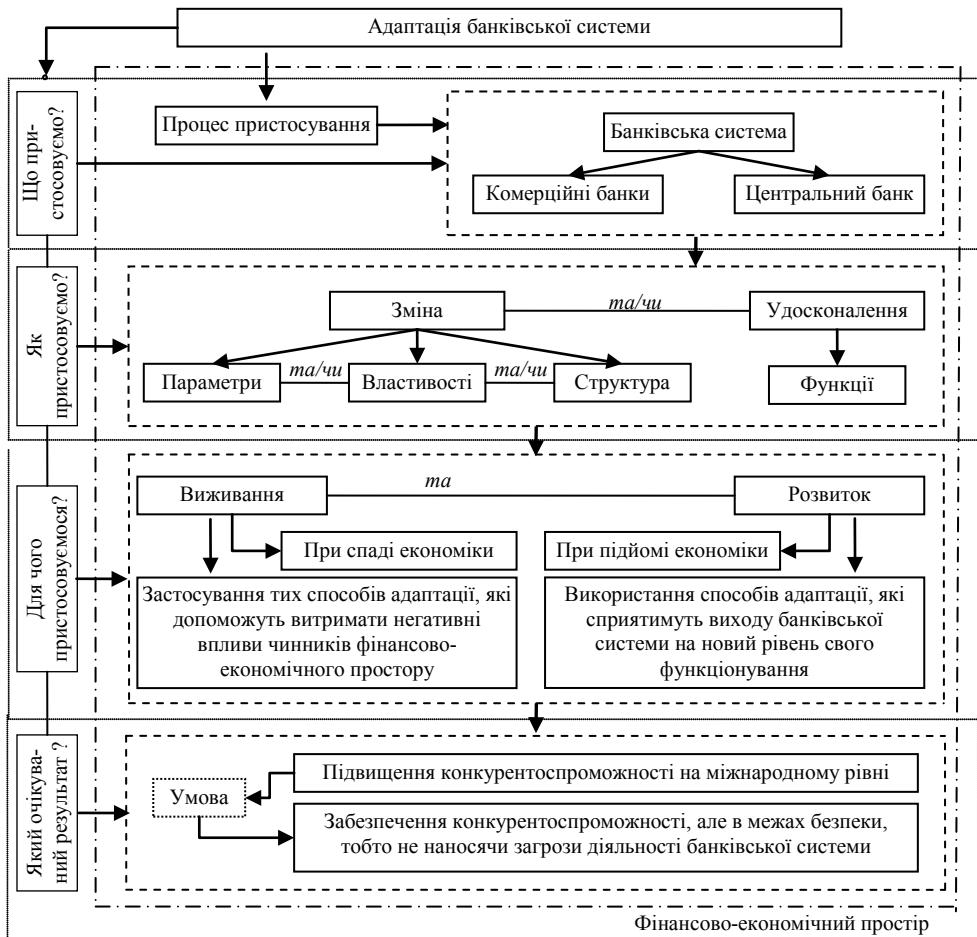

Рис. 1. Структурно-логічна схема розкриття сутності поняття «адаптація банківської системи» до особливостей фінансово-економічного простору

Власна розробка автора.

чинниками середовища, у якому він виникає, і станом тих інститутів, які до нього входять. Тому спади та піднесення економіки, стан фінансових ринків і дає можливість говорити про особливість простору. Крім того, простежується взаємовплив простору та банківської системи, оскільки чинники фінансово-економічного простору впливають на конкурентоспроможність банківської системи, процеси її адаптації, у той час як стан банківської системи теж здійснює вплив на розвиток цього простору.

Як зазначав Л. Заде, «все адаптується, справа в тому що і як» [16]. Тому коли мова йде про адаптацію банківської системи, будемо розуміти зміни параметрів (кількісні та якісні показники діяльності банків), властивостей, структури та функцій банківської системи. Безумовно, такі зміни можуть відбуватися за різних станів економіки, тобто в умовах її піднесення та спаду.

Як зазначалося вище, метою проведення адаптації є виживання банківської системи при спадах економіки та розвиток при підйомах. Погоджуємося з думкою О. І. Барановського [18] стосовно того, що увесь цей процес має відбуватися у межах показників безпеки, яких варто дотримуватися за будь-яких станів економіки. Адже без цього стати конкурентоспроможною банківською системою досить складно.

Важливим напрямом у контексті нашого дослідження є розгляд видів адаптації, використання яких є найдоцільнішим за різних станів економіки, її методів, принципів, функцій, форм і способів проведення. Використовуючи підходи Г. М. Азаренкової, В. І. Світельської, Н. Г. Беник, Н. В. Білошкурської, О. П. Кавтиша, С. В. Кудлаєнка, А. О. Мельник, Т. В. Олійник, К. Є. Орлової, О. О. Чулкової до визначення типів адаптації підприємств, нами запропоновано власні види адаптації банків, які представлені в табл. 1.

Подані в табл. 1 види адаптації банків можна пристосувати до банківської системи, оскільки банки є її складовою, займають важливе місце у системі та найбільше саме від діяльності банків і залежить стан усієї системи. Тому адаптацію банків доречно розглядати в контексті адаптації банківської системи загалом. Слід зауважити, що окремі види адаптації можна використовувати за будь-яких економічних умов, у той же час як існує низка тих, які доцільно застосовувати у виключних випадках (у період піднесень або спадів) (табл. 2).

Таблиця 1

Класифікація видів адаптації банків

Класифікаційна ознака	Види
За видом реакції	Активна, пасивна
З точки зору реалізації конкурентних переваг	Адаптація до потреб клієнтів, до дій конкурентів, до вимог центрального банку, до впливу держави
За досвідом проходження процесу	Статична (тільки досвід), динамічна (лише інноваційні заходи), збалансована (досвід та інновації)
За терміновістю	Усвідомлена, неусвідомлена
За наслідками	Конструктивна, деструктивна
За тривалістю	Тимчасова, періодична, постійна
За змістом	Кількісна, якісна, модуляційна
За способом дій	Адаптація, що спрямована на виживання (оборонна), адаптація, що спрямована на розвиток (наступальна)
За формою	Параметрична, структурна, функціональна, змішана
За стратегічною спрямованістю	Поточна, стратегічна
За рівнем інновацій	Інноваційна, традиційна
За кількістю учасників процесу	Індивідуальна, групова

Складено на основі власних розробок автора.

Таблиця 2

Використання видів адаптації залежно від станів економіки

Спад/депресія економіки		Піднесення/пік економіки	
Адаптація до потреб клієнтів, дій конкурентів, вимог центрального банку, впливів держави			
Усвідомлена, неусвідомлена			
Конструктивна, деструктивна			
Параметрична, структурна, функціональна, змішана			
Пасивна		Активна	
Статична		Динамічна, збалансована	
Тимчасова	Періодична		Постійна
Кількісна	Модуляційна		Якісна
Оборонна		Наступальна	
Поточна		Стратегічна	
Традиційна		Інноваційна	
Групова		Індивідуальна	

Складено на основі власних розробок автора.

З табл. 2 бачимо, що пасивна адаптація здебільшого використовується при спаді та депресії, оскільки в таких умовах першочергово потрібно пристосуватися до ситуації, що склалася, а вже потім (коли становище стабілізується) можна переходити до активного впливу на середовище та використовувати його у своїх цілях. Способи динамічної, наступальної, інноваційної та якісної адаптації найкраще застосовувати на стадіях піднесення, оскільки для цього необхідно мати потенціал, якого у кризові періоди завжди бракує. Тому спадам і депресії економіки краще всього відповідає статична, оборонна, традиційна та кількісна адаптація банківської системи, яка не потребує «вливань» ресурсів для розвитку, а передбачає використання досвіду попередніх років адаптації і зміну напрямів діяльності.

При спадах економіки переважно використовуються способи групової адаптації банків, за допомогою яких банківська система краще пристосовується та протидіє негативним впливам, розробляючи при цьому оптимальні заходи пристосування. Індивідуальна адаптація в таких умовах не буде дієвою, оскільки без допомоги інших суб'єктів вижити буде проблематично.

Безумовно, говорити про стратегічну адаптацію складно навіть у стабільних умовах, а при депресії економіки вона взагалі не має сенсу, оскільки в таких умовах прогноз можна робити максимум на 1-2 роки. У зв'язку з цим у кризових періодах необхідно застосовувати способи поточної адаптації, які спрямовані на вирішення термінових завдань. Те ж саме стосується і тимчасової адаптації, яка спрямована на повернення банківської системи до стабільного функціонування, після чого її застосування припиняється.

Періодична адаптація є, по суті, «профілактичним» заходом, який спрямований на збереження становища банків і недопущення виникнення проблемних ситуацій. Постійна адаптація має на меті не лише зберігати стабільність, а й сприяти зростанню, тобто відстежувати та моніторити ринок, бути на крок попереду від конкурентів. Саме тому сьогодні актуальною є адаптація, що спрямована на розвиток.

На основі розглянутих видів адаптації, а також відповідно до змісту самого поняття можна визначити її форми. Їх, на нашу думку, чотири, а саме: параметрична, структурна, функціональна та змішана, реалізація яких відбувається через певні способи (рис. 2).

Найпоширенішими способами параметричної адаптації на рівні центрального банку є: прями вимоги та обмеження (наприклад, наростити капітал до необхідного рівня, мораторій на зняття депозитів), варіювання інструментами

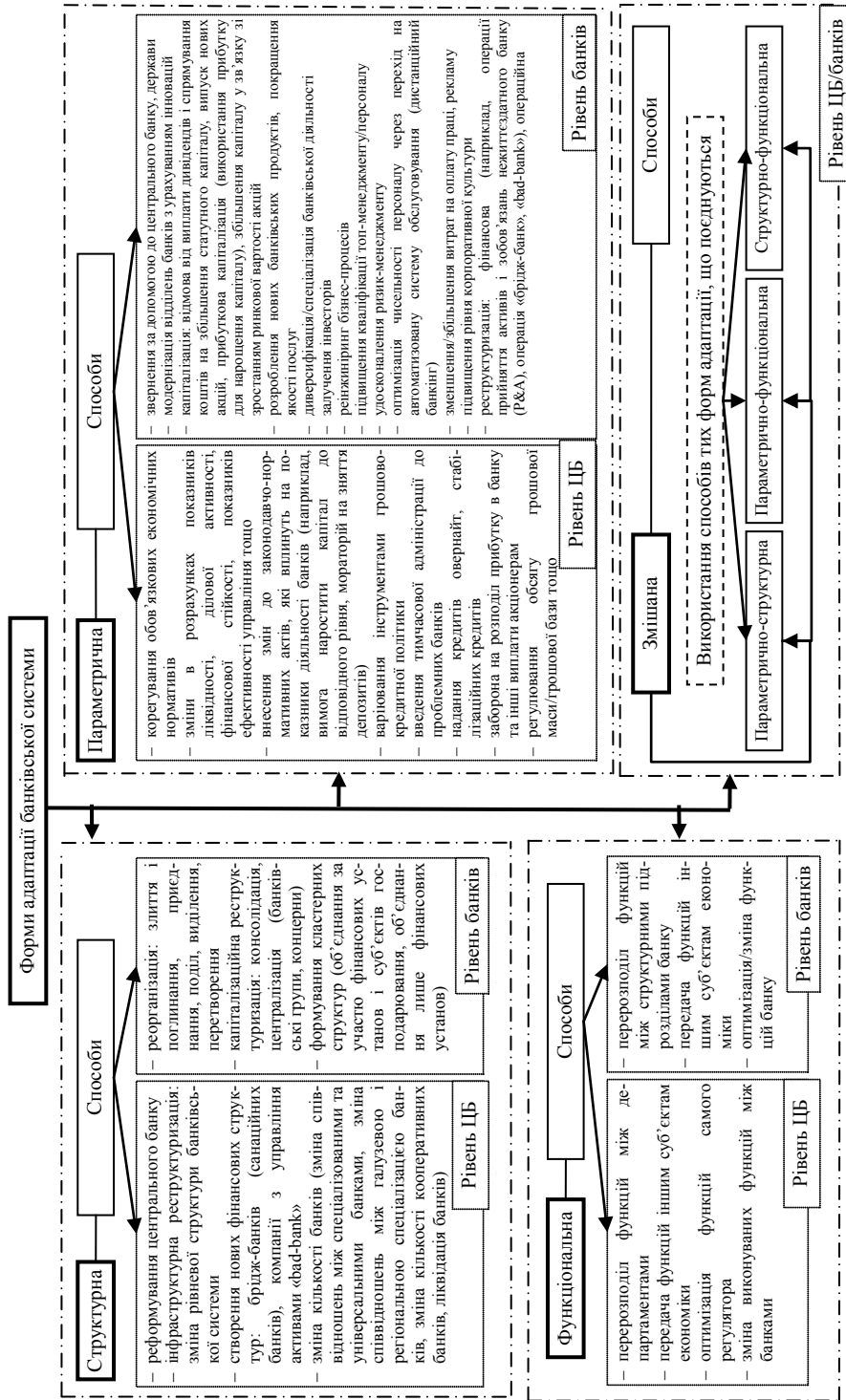

Рис. 2. Форми та способи адаптації банківської системи
Примітка. ЦБ – центральний банк
Власна розробка автора.

грошово-кредитної політики, введення тимчасових адміністрацій до проблемних банків, а також постійна зміна нормативно-правових актів, які спрямовуються на коригування показників діяльності банків (прямо чи опосередковано).

Серед способів параметричної адаптації на рівні банків здебільшого застосовуються такі: допомога від регулятора, розробка нових банківських продуктів, покращення якості послуг, удосконалення системи ризик-менеджменту, реінжиніринг бізнес-процесів, оптимізація чисельності персоналу для зменшення адміністративних витрат (оплата праці), фінансова реструктуризація, яка спрямовується на те, щоб покращити баланси банків (наприклад, реструктуризація проблемної заборгованості, збільшення вартості активів за рахунок підвищення відновної вартості проблемних кредитів чи забезпечення), операційна реструктуризація, яка полягає у відновленні прибутковості банків за рахунок використання операційних інструментів.

Достатньо поширеними способами структурної форми адаптації є: реформування центрального банку в контексті оптимізації департаментів і вдосконалення принципів його діяльності відповідно до міжнародних стандартів, реорганізація банків, здебільшого злиття та поглинання, ліквідація, та входження їх до міжнародних банківських груп.

Функціональна форма адаптації тісно пов'язана зі структурною і переважно є наслідком реалізації останньої. Наприклад, реформування центрального банку проявляється в поєднанні функцій забезпечення цінової та фінансової стабільності, а також у сприянні економічному розвитку країни [17]. Аналогічно можна говорити й про банки, коли відбуваються трансформаційні процеси, то спостерігається перерозподіл функцій, їх оптимізація чи, навпаки, збільшення (це залежить від напрямку таких процесів).

Змішана форма адаптації поєднує у собі всі названі вище, тому передбачає мікс усіх способів пристосування. На нашу думку, вона найчастіше використовується, коли відбувається комплексна перебудова банківської системи, що в принципі спостерігається зараз в Україні.

Наші дослідження стосовно того, як відбуваються процеси адаптації банківської системи до особливостей фінансово-економічного простору, дали змогу виокремити основні її методи: дисипації, реагування, ігнорування, активного втручання та локалізації (табл. 3).

Говорячи про адаптацію банківської системи, необхідно з'ясувати її основні завдання, функції та принципи (рис. 3).

З рис. 3 видно, що основними функціями процесу адаптації банківської системи є:

Таблиця 3

Методи адаптації банківської системи

Метод	Характеристика
Дисипація	Розподіл негативного впливу за рахунок інтеграції з іншими учасниками (цей метод подібний до розподілу ризику, але в цьому контексті передбачається виникнення залежності від іншого суб'єкта чи, наприклад, злиття банків)
Реагування	Полягає у визначенні проблемних зон у діяльності банківської системи і прийняття рішень щодо їх усунення
Ігнорування	Передбачає «не звертати увагу» й продовжувати виконувати свою роботу відповідно до визначених завдань. Цей метод в кінцевому підсумку призведе або до упущення можливостей для розвитку або виникнення проблем
Активне втручання	Полягає у вивченні та використанні передового зарубіжного досвіду щодо трансформації банківської системи, принципів, методів роботи, упровадження новачій у банківських продуктах, технологіях тощо для забезпечення розвитку банківської системи та підвищення рівня її конкурентоспроможності
Локалізація	відокремлення негативних впливів на діяльність банків

Складено автором на основі опрацювання матеріалу [19].

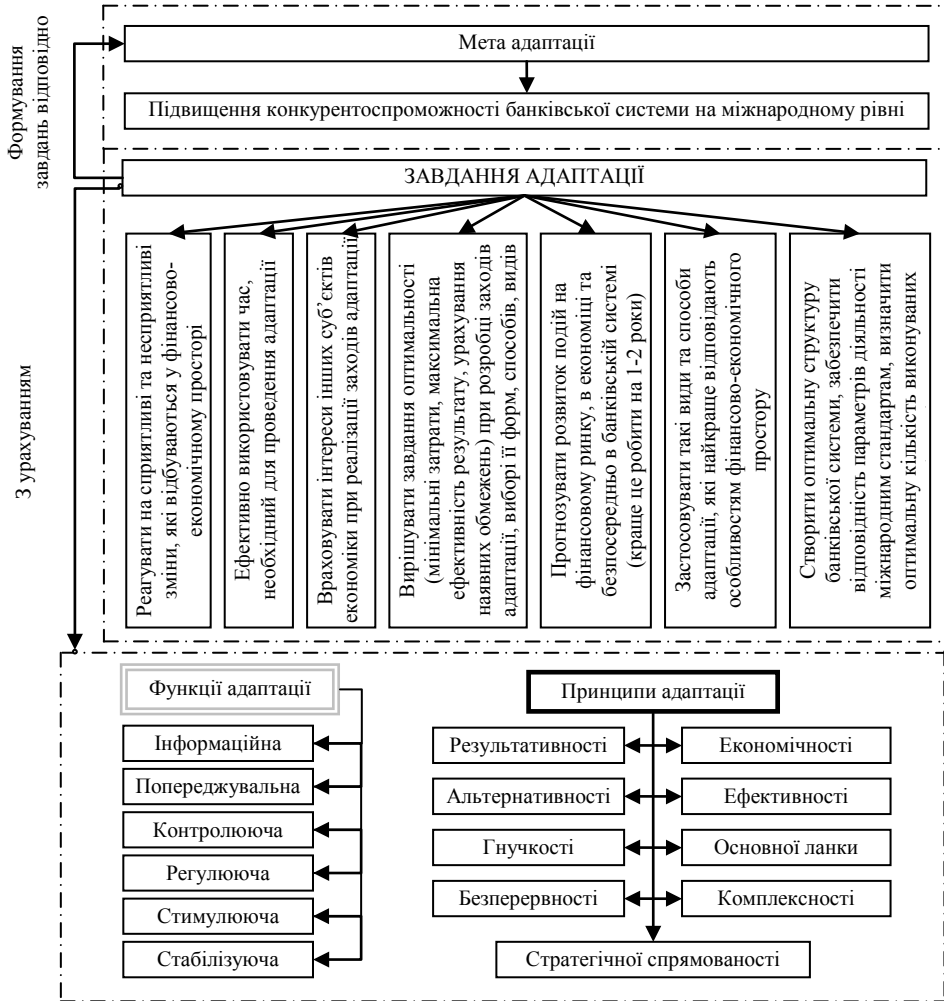

Рис. 3 Основні завдання, функції та принципи адаптації банківської системи до особливостей фінансово-економічного простору

Власна розробка автора.

- інформаційна – забезпечує необхідною інформацією усіх учасників процесу адаптації, виявляє та розповсюджує відомості про можливі погіршення ситуації та їх наслідки;
- попереджувальна – передбачає постійний моніторинг чинників фінансово-економічного простору щодо виявлення тих, які можуть погіршити стан системи;
- контролююча – своєчасне проведення заходів адаптації задля недопущення проблемних ситуацій з обов'язковим зворотним зв'язком про їх реалізацію;
- регулююча – приведення стану банківської системи у відповідність до вимог зовнішнього середовища через постійний аналіз впливу чинників фінансово-економічного простору;
- стабілізуюча – передбачає збереження стабільного функціонування системи в умовах спаду та депресії економіки;

– стимулююча – сприяє розвитку банківської системи в умовах підйому та піку економіки.

Якщо сказати найпростіше, то функція – це «робота», виконання якої забезпечує нормальне функціонування, а принцип – це «умова», без дотримання якої неможливо досягти поставленого завдання. Тож виділимо найважливіші принципи адаптації банківської системи (рис. 3):

- результативність – наявність кінцевого результату пристосування;
- альтернативність – розробка кількох сценаріїв пристосування з оцінкою їх наслідків, тривалості реалізації, вартості та рівня ризику;
- гнучкість – здатність швидко і збалансовано діяти, підлаштовуючись під різні ситуації, внесення коректив у стратегію, цілі, політику, структуру, функції, параметри, напрями діяльності;
- безперервність – постійна реалізація заходів адаптації, спрямованих на розвиток чи виживання;
- економічність – вибір і застосування найбільш раціональних заходів, які потребують найменше ресурсів і часу;
- ефективність – оцінювання дієвості заходів адаптації через співвідношення очікуваних вигод від їх впровадження до витрат на їх проведення;
- стратегічна спрямованість – реалізація заходів адаптації має відбуватися у межах стратегії та цілей;
- комплексність – розробка заходів має враховувати всі аспекти діяльності, у тому числі як зміни одного вплинуть на інше;
- основна ланка – орієнтація на пошук і розв'язання проблеми, яка є першочерговою.

Безумовно, для того, щоб процес адаптації був ефективним за будь-яких станів економіки (піднесення чи спаду) та сприяв виконанню поставлених завдань, важливим аспектом є вибір форм, способів, методів її проведення, дотримання принципів, урахування діючих важелів (фінансових, економічних, політичних і соціальних). Крім цього, потрібно орієнтуватися на рівень адаптивності системи (здатності до виконання поставлених завдань, що передбачає наявність необхідних для цього ресурсів), особливості фінансово-економічного простору, від яких залежатиме вибір виду адаптації (наступальної в умовах піднесення економіки та оборонної – в умовах спаду економіки) та обов'язково враховувати похибку щодо очікуваних результатів, тобто ризик неадаптації.

Таким чином, нами було визначено, що окремі види адаптації банківської системи можна використовувати за будь-яких економічних умов, у той же час як існує низка тих, які доцільно застосовувати у виняткових випадках (у період піднесення або спадів). З'ясовано, що адаптацію доцільно розглядати не лише в контексті «виживання», а й «розвитку», що актуально в сучасних умовах реформування банківської системи.

При цьому набули подальшого дослідження питання щодо побудови механізму адаптації банківської системи до особливостей фінансово-економічного простору та виокремлення тих його чинників, які здійснюють найсуттєвіший вплив на процес адаптації.

Список використаних джерел

1. Адизес И. К. Интеграция: выжить и стать сильнее в кризисные времена / И. К. Адизес ; пер. с англ. – М. : Альпина Бизнес Букс, 2009. – 128 с.
2. Organization and management theory: Conference Paper Abstracts; Academy of Management Annual Meeting Proceedings. – 2010. – 133 p.
3. Desai M. The finance function in the global corporation / M. Desai // Harvard Business Review. – July-August. – 2008. – P. 108-112.
4. Мейер К. Живая организация: Компания как живой организм: Грядущая конвергенция информатики, нанотехнологии, биологии и бизнеса / К. Мейер, Д. Стэн. – М. : Добрая книга, 2007. – 368 с.

5. Teece D. Dynamic capabilities and strategic management / D. Teece, G. Pisano, A. Shuen // *Strategic management journal*. – 1997. – Vol. 18. – P. 509-533.
6. Хэмел Г. Стратегическая гибкость / Хэмел Г., Прахалад К., Томас Г., О’Нил Д.; пер. с англ. – СПб. : Питер, 2005. – 384 с.
7. Азаренкова Г. М. Теоретико-суттєва характеристика поняття «адаптація підприємства» / Г. М. Азаренкова, В. І. Світельська // *Культура народів Причорномор’я; Межвузовский центр «Крым»*. – 2013. – №265. – С. 13-18.
8. Білошкурська Н. В. Моделі адаптивної поведінки та їх роль у формуванні економічної безпеки підприємства / Н. В. Білошкурська // *Актуальні проблеми економіки*. – 2010. – №12. – С. 101-104.
9. Грибик І. І. Управління процесом адаптації промислових підприємств до ринкових умов господарювання : автореф. дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.06.01 «Економіка, організація і управління підприємствами» / І. І. Грибик ; Національний ун-т «Львівська політехніка». – Львів, 2005. – 21 с.
10. Колодіна О. М. Економічний зміст адаптації підприємства / О. М. Колодіна // *Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка*. – 2010. – №1. – С. 200-210.
11. Крисько Ж. Л. Адаптація підприємства до зовнішнього середовища через механізм реструктуризації / Ж. Л. Крисько // *Галицький економічний вісник / Тернопільський національний технічний університет ім. Івана Пулюя*. – 2009. – №2. – С. 38-42.
12. Олійник Т. В. Стратегічне управління адаптивністю підприємства: автореф. дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)» / Т. В. Олійник ; Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця. – Харків, 2014. – 20 с.
13. Орлова К. С. Визначення механізму адаптації підприємств до умов зовнішнього середовища / К. С. Орлова // *Інноваційна економіка / Подільський державний аграрно-технічний університет*. – 2011. – №5. – С. 174-178.
14. Ячменьова В. М. Сутність поняття «адаптація» та «адаптивність» / В. М. Ячменьова, З. О. Османова // *Вісник Національного університету «Львівська Політехніка». Серія «Проблеми економіки та управління»*. – 2010. – №684. – С. 346-353.
15. Карчева Г. Т. Ефективність функціонування та перспективи розвитку банківської системи України / Г. Т. Карчева ; НАН України, Ін-т екон. та прогнозування. – К., 2012. – 520 с.
16. Коляда Ю. В. Адаптивна парадигма моделювання економічної динаміки: монографія / Ю. В. Коляда. – К.: КНЕУ, 2011. – 297 с.
17. Гасюк М. О. Трансформація банківської системи України в умовах руху іноземного капіталу : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08 / М. О. Гасюк ; Ун-т банк. справи Нац. банку України. – К., 2015. – 251 с.
18. Барановський О. І. Філософія безпеки : монографія: у 2 т. Т. 2 : Безпека фінансових інститутів / О. І. Барановський. – К.: УБС НБУ, 2014. – 715 с.
19. Кавтиш О. П. Адаптаційний механізм корпорацій: суть і особливості реалізації / О. П. Кавтиш // *Бізнес Інформ / Харківський національний економічний університет*. – 2013. – №7. – С. 313-320.

References

1. Adizes, I. K. (2009). *Integratsiya: vyzhit' i stat' sil'neye v krizisnyye vremena [Integration: to survive and become stronger in times of crisis]*. Moscow: Alpina Business Books. [in Russian].
2. Academy of Management Annual Meeting Proceedings (2010). Organization and management theory. In *Conference. Proceedings of the International Conference*.
3. Desai, M. (2008). The finance function in the global corporation. *Harvard Business Review*, July-August, 108-112.
4. Meier, K., & Sten, D. (2007). Zhivaya organizatsiya: Kompaniya kak zhivoy organizm: Gryadushchaya konvergentsiya informatiki, nanotekhnologii, biologii i biznesa [Live organization: The company as a living organism: The coming convergence of computer science, nanotechnology, biology and business]. Moscow: Good Book. [in Russian].
5. Teece, D., Pisano, G., & Shuen, A. (1997). Dynamic capabilities and strategic management. *Strategic management journal*, 18, 509-533.
6. Khemel, G., Prakhlad, K., Tomas, G., & O’Nil, D. (2005). *Strategicheskaya gibkost' [Strategic flexibility]*. SPb.: Peter. [in Russian].
7. Azarenkova, H. M., & Svitel'ska, V. I. (2013). Teoretyko-suttyeva kharakterystyka ponyattya «adaptatsiya pidpryyemstva» [Theoretical and essential characteristics of the concept of «adaptation enterprises»]. *Kul'tura narodov Prichernomor'ya; Mezhuovskiy tsentr «Krym» –Culture of the people the Black Sea region; Intercollegiate center «Krym»*, 265, 13-18. [in Ukrainian].
8. Biloshkurska, N. V. (2010). Modeli adaptivnoyi povedinky ta yikh rol' u formuvanni ekonomichnoyi bezpeky pidpryyemstva [Models of adaptive behavior and their role in forming economic security of enterprises]. Aktual'ni problemy ekonomiky – Actual problems of economy, 12, 101-104. [in Ukrainian].
9. Hrybyk, I. I. (2005). Upravlinnya protsesom adaptatsiyi promyslovykh pidpryyemstv do rynkovykh umov hospodaryuvannya [Managing the process of adaptation of industrial enterprises to market conditions]. (Ph.D. thesis, National University “Lviv Polytechnic”, Ukraine). Lviv. [in Ukrainian].

10. Kolodyazhna, O. M. (2010). Ekonomichnyy zmist adaptatsiyi pidpryyemstva [Economic content adaptation of enterprise]. *Visnyk SumDU. Seriya ekonomika . Seriya Ekonomika – Bulletin of Sumy State University. Series Economy*, 1, 200-210. [in Ukrainian].
11. Krysko, Z. L. (2009). Adaptatsiya pidpryyemstva do zovnishn'oho seredovyschcha cherez mekhanizm restrukturyzatsiyi [Adaptation of enterprises to the external environment through the mechanism of restructuring]. *Halys'kyi ekonomichnyy visnyk – Galician Economic Bulletin*, 2, 38-42. Ternopil: Ternopil Ivan Pulyuy National Technical University. [in Ukrainian].
12. Oliynyk, T. V. (2014). *Stratehichne upravlinnya adaptyvnystu pidpryyemstva [Strategic management of adaptive enterprise]*. (Ph.D. thesis, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics”, Ukraine). Kharkiv. [in Ukrainian].
13. Orlova, K. Y. (2011). Vyznachennya mekhanizmu adaptatsiyi pidpryyemstv do umov zovnishn'oho seredovyschcha [Determining the mechanism of adaptation of companies to environmental conditions]. *Innovatsiyina ekonomika – Innovative Economy*, 5, 174-178. Khmelnytsky: Podilsky State Agrarian Technical University. [in Ukrainian].
14. Yachmenova, V. M., & Osmanova, Z. O. (2010). Sutnist' ponyattya «adaptatsiya» ta «adaptyvnist» [The essence of the concept of «adaptation» and «adaptability»]. In *Visnyk Natsional'noho universytetu «Lviv's'ka politekhnika». Seriya «Problemy ekonomiky ta upravlinnya» [Bulletin of National University «Lviv Polytechnic». Series « Problems of Economics and Management »]*: Vol. 684 (pp. 346-353). Lviv. [in Ukrainian].
15. Karcheva, H. T. (2012). *Efektivnist' funkcionuvannya ta perspektyvy rozvytku bankivs'koyi systemy Ukrayiny [The effectiveness of the functioning and prospects of the banking system of Ukraine]*. Kyiv: Institute for Economics and Forecasting of Ukrainian NAS. [in Ukrainian].
16. Koliada, Yu. V. (2011). Adaptivna paradyhma modeliuvannya ekonomichnoi dynamiky [Adaptive paradigm of modeling of economic dynamics]. Kyiv: Kyiv National Economic University. [in Ukrainian].
17. Hasyuk, M. O. (2015). Transformatsiya bankivs'koyi systemy Ukrayiny v umovakh rukhu inozemnoho [The transformation of the banking system of Ukraine in conditions of the movement of foreign capital]. (Ph.D. thesis, *University of Banking National Bank of Ukraine*). Kyiv. [in Ukrainian].
18. Baranov's'kyi, O. I. (2014). *Filosofiya bezpeky [The philosophy of security: monograph]*. (Vols. 1-2): Vol. 2. Security financial institutions. Kyiv: University of Banking National Bank of Ukraine. [in Ukrainian].
19. Kavtysh, O. P. (2013). Adaptatsiynyy mekhanizm korporatsiy: sut' i osoblyvosti realizatsiyi [Mechanism of adaptation corporations: the nature and features of realization]. *Biznes Inform – Business Inform*, 7, 313-320. Kharkiv: Kharkiv National University of Economics. [in Ukrainian].

Olefir Y. A. The main theoretical-methodological aspects of banking system adaptation to the peculiarities of financial-economic space: its essence, types and forms.

Today economists and scientists constantly talk about adaptation of banks and adaptation of the banking system in common. However, the essence of this concept, the main aspects of adaptation, its forms, types, methods, principles, functions, and the actual process have not been studied. In this connection the purpose of the article is to theoretically and methodologically substantiate the main aspects of adaptation of the banking system to the appropriate conditions of financial-economic space with distinguishing the types of adaptation, which will be most appropriate for a particular state of the economy. While writing the article the following methods were used: comparison (for forming own determination of concept), systematization (in determining the methods, principles and instruments of adaptation), logical-structural method (in constructing structural-logic circuit for disclosure the essence of the concept of «adaptation of the banking system»), method of classification (for determining signs of classification and distribution types of adaptation in accordance with signs), detailization (in the forming of ways of adaptation in accordance with each form). Thus, in the result of research it was determined that certain types of adaptation of the banking system can be used in any economic conditions, at the same time there are a number of those that are advisable to use in exceptional cases (during growth or recessions). It was found that adaptation should be considered not only in terms of «survival» but also as «development», that is important in modern conditions of reforming the banking system. We considered forms of adaptation (parametric, structural, functional and mixed) that are implemented through appropriate ways at the central bank and commercial banks. It was determined that the efficiency of adaptation of the banking system depends on choosing the appropriate form, way, method, observance of principles of adaptation and optimality in developing of measures, taking account the existing levers, the level of adaptability of the system, peculiarities of the financial-economic space and risk of non-adaptation. Construction of the mechanism of the banking system adaptation to the peculiarities of financial-economic space and allotment of its factors, which carry out the most significant impact on the adaptation process, will be considered in details in following research.

Keywords: adaptation of banking system, types, forms and ways of adaptation, methods of adaptation, state of economy, financial-economic space.

Олефір Євгенія Анатоліївна – аспірант ДВНЗ «Університет банківської справи» (e-mail: olefir_zhenia@mail.ru).
Olefir Yevheniya Anatoliyivna – Postgraduate of the University of Banking.

Надійшло 27.11.2015 р.